

Kunst og følelser.

På tampen av 2002 var det godt å lese kunsthistorikeren Paul Grøtvedt skrive om et faktum som nå endelig ser ut til å få et visst gjennomslag i hans yrkesgruppe: at Kunst er en europeisk oppfinnelse som ikke eksisterte før 1700-tallet. Ergo kan den ikke sies å ha "utviklet" seg fra den gammelmesterlige malertradisjon, som den i realiteten brøt med.

Mitt poeng her er å kommentere Grøtvedts påstand om at modernisme og Kitsch er det samme fordi modernismen skal være basert på følelser og Kitsch er de menneskelige følelsers tilfluktssted.

Grøtvedt vet jo at grunnleggende for kunstneren på 1700-tallet ble at hans egne følelser talte mer enn at han var dyktig nok til å kunne skildre andre menneskers følelser, og paradoksalt nok var det nettopp denne ekstreme selvopptattheten som førte til at Kunsten ble så følelseskald. Det var en selvopptatthet som best ble uttrykket av den tyske filosofen Kant da han sa at geniet ikke skulle følge regler, men selv skape de – dog med forbeholdet at kunstobjektet ikke måtte være "for levende" - følelsene skulle komme fra *tilskueren*, ikke verket.

Samtidig ble det også skapt et regelverk for det nye Kunst-publikummet: å si at et maleri var godt fordi man lot seg overvelde emosjonelt ble forbudt, noe som førte til at følelsene ble fordrevet fra selve verket da de truet den distanserte, "estetiske" vurdering.

Når følelser til tider allikevel eksisterer i Kunsten, er det tydelig at Grøtvedt ikke forstår hvor forskjellige de er fra Kitsch-følelsene. Stor Kitsch er, i motsetning til Kunst, totalt avhengig av et solid håndverk for å kunne gjenskape mennesker i sterke emosjonelle situasjoner.

De ekstatiske Kunstfølelsene Grøtvedt påpeker at man læres opp til har intet med Kitsch å gjøre, men er en arv etter det selvsamme 1700-tallet hvor de "skjønne" kunstene overtok religionens rolle som noe man håpet å bli frelst av om bare ens tanker var rene nok.

Og her ligger sakens kjerne: I kristendommen skal man tenke over Gud – ikke begjære ham, og det er denne mentaliteten som fikk sin tvilling i estetikkens lære.

Senere utviklet Kunsten seg slik at den spanske sosiologen Ortega i 1925 sammenlignet den med de kristnes ødeleggelse av greske statuer: alt som er følelsesmessig for sterkt eller ligner naturen må vekk ettersom det tar oppmerksomheten vekk fra Gud (eller "Kunst").

Modernismen holder seg derfor klart innenfor Kunstreglementet, et flatt maleri "plager" ikke tilskueren med følelser, og om han føler noe er det glede over å ha "forstått" det. Følelser i Kitsch, derimot, kommer av gjenkjennelse av livet selv.

Jan-Ove Tuv,
Kitschmaler.